

---

# DOKUMENTY A MATERIÁLY

## STÁŽ PREDSTAVITEĽOV SLOVENSKEJ VYSOKEJ VOJENNEJ ŠKOLY V NEMECKU (I./1941)

JAROSLAV KOZOLKA

KOZOLKA, J.: The documents of intership of Slovak delegation from Army War College in General Service School in Berlin, January 1941. *Vojenská história*, 3, 12, 2008, pp. 105 – 115, Bratislava.

The published material provides the information on the contacts of the representatives of both schools- Army War College, Bratislava, and General Service School in Berlin- throughout World War II, as well as the intership of the teaching staff and the commanders staff at the school. First and foremost the report from the intership states the evaluating resolutions of the Slovak delegation on the Syllabus of General Staff officers of the German Army, the tuition. In addition it evaluates the German Military Doctrine putting it into comparison with the Slovak Military Doctrine. *Military History. Slovakia – Germany. WWII. Army War College. 1941.*

Dňa 14. februára 1940 bola v Bratislave za účasti prezidenta Slovenskej republiky Dr. Jozefa Tisa, predsedu vlády Vojecha Tuku, ministra národnej obrany gen I. tr. Ferdinanda Čatloša a ďalších významných hostí slávnostne otvorená Vysoká vojenná škola (ďalej VVŠ). VVŠ bola zriadená predovšetkým z iniciatívy gen. I. tr. F. Čatloša, ktorý si uvedomoval obrovský hendikep mladej slovenskej armády spočívajúci v akútnom nedostatku dôstojníkov generálneho štábu a intendancie. Vznik VVŠ bol zároveň aj vyvrcholením snahy o dotvorenie slovenského vojenského školstva. VVŠ mala vo vojenskom školstve plniť obdobnú úlohu, akú plnili pražská Vysoká válečná škola a Vysoká intendantská škola, ktoré mali v medzivojnovom Československu charakter vysokých vojenských škôl.<sup>1</sup> Vzhľadom na potreby armády a prihliadajúc na veľkosť a možnosti slovenskej armády bolo rozhodnuté, že na rozdiel od čs. vysokých vojenských škôl, bude zabezpečovať výučbu oboch dôstojníckych skupín iba jedna VVŠ, vnútorne členená na oddelenia generálneho štábu a intendancie.<sup>2</sup>

- 
- 1 Medzivojnové pražské VŠV a VIŠ mali charakter vysokých vojenských škôl, ktorý nadobudli na základe dekrétu č. 2982 pres. – rozkazu prezidenta republiky o vojenskom školstve z roku 1934. Tým došlo k zrovnoprávneniu postavenia VŠV a VIŠ s civilnými vysokými školami.
  - 2 Aj napriek snahám ministra národnej obrany gen. I. tr. F. Čatloša o priznanie VVŠ charakteru vysokej vojenskej školy, obdobne ako to bolo u medzivojrovej pražskej VŠV a VIŠ, tento zámer sa mu nepodarilo presla-

Už pri koncipovaní študijného programu 1. kurzu VVŠ, začínajúceho od 15. februára 1940, vedenie školy spolu s ministerstvom národnej obrany a Vojenskou správou riešili koncepčné otázky, obsahové zameranie školy, jeho štruktúru, dĺžku štúdia a ďalšie s tým súvisiace problémy. Študijný program a obsahové zameranie vyučovanej látky VVŠ z viacerých dôvodov obsahovo vychádzali zo študijného programu československej VŠV a VIŠ<sup>3</sup>, čo bolo logické aj vzhľadom na prevzatý i keď modifikovaný čs. model armády<sup>4</sup>, ako aj prevzaté a čiastočne modifikované čs. operačné a strategické umenie, vyplývajúce z limitovaných možností slovenskej armády.<sup>5</sup> Zo slovenskej strany však nebolo možné opomenúť úspechy nemeckej armády, jej vojenského operačného a strategického umenia, keď vďaka modernému prístupu vo vedení vojny v prvom období druhej svetovej vojny slávila mimoriadne úspechy. Preto gen I. tr. F. Čatloš už vo svojej slávnostnej otváracjej reči dňa 14. februára 1940, keď pomenovával úlohy VVŠ, túto chápal ako „školu metód, ale i produktívnym intelektuálnym strediskom a prameňom doktríny, kde sa prepracovávajú idey, kde sa premýšľa, diktuje a srovnáva.... preto musí Vysoká vojenná škola upraviť zásady, ktoré budú tvoriť slovenskú vojnovú doktrínu.... ale i rozobrať rozličné vojenské doktríny typických i susedných štátov“. K preberaniu vzorov pre slovenskú vojenskú doktrínu ďalej uviedol, že „bývalá česko-slovenská armáda, v ktorej sme i my vyrástli, čerpala a takmer kopírovala všetko z francúzskej doktríny.... odklon bol, vzhľadom na odlišné potreby bývalej ČSR nevalný.... my máme už dostatočné vedomosti o nemeckej doktríne..... a máme ich už overené a upresnené spoločnou našou prácou s nemeckou armádou..... všetko toto nás už uspôsobuje, aby sme čo majú Nemci dobrého a osožného prevzali od nich“. K nemeckej doktríne ďalej uviedol, že „nemecká doktrinárska tradícia je taká závažná, že musíme po nej siahnuť prvej, než po ostatných doktrínach“.<sup>6</sup>

Nemecká strana predovšetkým prostredníctvom nemeckej vojenskej misie v Bratislave od počiatku vyvíjala enormnú snahu pomôcť slovenskej strane úspešne zvládnuť činnosť VVŠ, čo, pochopiteľne, malo tiež napomôcť k lepšiemu pripútaniu slovenskej armády k nemeckej a k lepšiemu využitiu slovenskej armády. Nemeckým predstaviteľom bolo zrejme, že bez kvalitných štábných dôstojníkov a veliteľov nie je možné, aby akákoľvek armáda úspešne zvládala úlohy, ktoré sú na ňu vo vojne kladené. V tomto procese bolo zvolených viacero foriem pomoci. Mimoriadne aktívna nemecká vojenská misia v Bratislave sa podieľala na vyučovacom procese VVŠ prostredníctvom svojho člena mjr. gšt. Krayho, ktorý napomáhal pri vytváraní študijného programu VVŠ, obsahu vyučovaných tém a dokonca príležitostne aj prednášal frekventantom VVŠ.<sup>7</sup> Ďalšiu významnú formu pomoci nemeckej strany pred-

---

diť. Návrh zákona o zriadení VVŠ ako vysokej vojenskej školy nebol schválený. Preto mala VVŠ iba charakter vyššej vojenskej školy.

3 Jedným z dôvodov bolo, že slovenská armáda využívala pre svoju činnosť čs. vojenské predpisy, a to vrátane operačných, intendantných a ďalších predpisov. Štruktúra vojenských jednotiek, útvarov i zväzkov až na určité čiastkové zmeny zostala fakticky totožná so štruktúrou platnou v ČSR. Významnou skutočnosťou bolo aj to, že prakticky celý slovenský vyšší dôstojnícky zbor bol vychovaný v čs. armáde, na základoch čs. vojenskej doktríny.

4 Slovenská armáda vychádzala pri kreovaní vlastných vyšších vojenských jednotiek z československého modelu. Najväčšia zmena oproti čs. armáde spočívala vo vytvorení Veliteľstva vzdušných zbraní podľa nemeckého vzoru, ktorému boli podriadené letecké zložky, ako aj jednotky protiletadlovej obrany a vzdušného spravodajstva (neskôr SPVZ – pozn. J. K.).

5 Velenie slovenskej armády napr. nemohlo vzhľadom na limitované množstvo záloh a obmedzené množstvo výzbroje v bojovej situácii počítať so sformovaním celých armád, ako to bolo v medzivojnovej ére v čs. vojsku (čs. armáda bola schopná mobilizačne postaviť štyri armády a zálohu hlavného velenia).

6 VHA Trnava, f. VVŠ, 1940, šk. 2, č. 589/Dôv. 1940

7 Okrem mjr. gšt. Krayho prednášali na VVŠ v priebehu jeho 1. kurzu aj ďalší nemeckí dôstojníci, ako napr.

stavovalo poskytovanie nemeckých vojenských predpisov pre účely výučby vo VVŠ, ale aj stáže slovenských dôstojníkov v kurzoch realizovaných na území Nemecka.

Ako už bolo naznačené, významnou formou spolupráce medzi nemeckou a slovenskou stranou bola stáž pedagógov VVŠ na berlínskej vysokej vojnovej škole. Tejto stáže (dobo-vo nazývanej „skúsená“) sa zúčastnil veliteľ VVŠ plk. gšt. Augustín Malár, spolu s ďalšími určenými dôstojníkmi – profesormi VVŠ pplk. gšt. Ladislavom Lavothom, pplk. gšt. Viliamom Kanákom, pplk. gšt. Alojzom Ballayom a mjr. gšt. Elemérom Polkom, ktorí v danom období zastávali aj ďalšie významné veliteľské a štábne funkcie<sup>8</sup>. Stáž na berlínskej vojnovej vysokej škole sa konala v čase od 8. do 15. januára 1941. Na základe návrhu šéfa vojenskej nemeckej misie na Slovensku sa slovenskí dôstojníci zúčastnili ako pozorovatelia v uvedenom termíne na výučbe 4. učebného kurzu vojnovej vysokej školy v Berlíne.<sup>9</sup> Cieľom skúsenej bolo nadviazať študijné styky s nemeckou školou, preskúmanie systému vyučovania na škole, ako aj obsahu vyučovanej látky, ďalej štúdium nemeckej vojenskej doktríny (vyučovanej a aplikovanej na berlínskej škole) a skúseností získaných v poľskom a francúzskom ťažení v rokoch 1939 – 1940.

Slovenskí dôstojníci sa na stáži dozvedeli o najnovších vyučovacích trendoch nemeckej armády, ktoré ale boli poznačené vojnovými udalosťami, pričom sa bližšie oboznámili aj s nemeckou vojenskou doktrínou. Veliteľ školy ich informoval aj o skutočnosti, že nemecká vysoká vojnová škola v čase vojny fakticky nefungovala v takej podobe, ako bola zriadená, nakoľko v nej neprebíha štandardný niekoľkoročný vyučovací proces (typický pre mierové obdobie), ale v dôsledku vojnových udalostí na škole prebiehali iba kurzy v trvaní 10 týždňov.<sup>10</sup> Zúčastňovali sa ich dôstojníci, ktorí vykonali prijímacie skúšky na školu ešte pred vojnou, a pred kurzom sa zúčastnili bojového nasadenia nemeckej armády v štábnych funkciách na vyšších štáboch.

Dojmy a poznatky slovenských dôstojníkov generálneho štábu na nemeckej škole boli zhrnuté v správe. Obsahovo mimoriadne zaujímavé je porovnanie slovenskej a nemeckej vojenskej doktríny. Tu je potrebné poukázať, že slovenskej vojenskej delegácii bolo ako prvej cudzej delegácii umožnené, aby sa bližšie oboznámila s vyučovacím procesom kurzu generálneho štábu nemeckej armády, aby preskúmala obsah vyučovacích osnov a učiva a umožnila porovnať ich s vyučovacím procesom na VVŠ v Bratislave. Napísaním správy po návrate delegácie z Nemecka na Slovensko bol poverený mjr. gšt. E. Polka.<sup>11</sup> Tu je zaujímavé, že vypracovaním správy bol poverený dôstojník (mjr. gšt. E. Polk), ktorý na rozdiel od ostatných členov delegácie ako jediný nebol absolventom celého štúdia pražskej VŠV.<sup>12</sup>

\* \* \*

plk. gšt. Baensch – profesor berlínskej vysokej vojnovej školy a pplk. gšt. Roeder. In: VHA Bratislava, f. MNO SR 1939-1945, spisy dôverné 1940, šk. 52, MNO č. 151.511/C I/1940 a VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2, VVŠ č. 578/Dôv.1940.

8 VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, kar. 2, MNO č. 276191/zahr. pol. 1940

9 VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, kar. 2, MNO č. 276191/zahr. pol. 1940

10 Podľa plánov nemeckej VVŠ sa po skončení vojny mali absolventi kurzov na VVŠ vrátiť späť na školu, kde mali absolvovať štúdium v dĺžke 2 rokov. Štúdium na Vysokej vojenskej škole v Berlíne trvalo v dobe mieru 2 roky. V správe mjr. gšt. E. Polka je ďalej uvedené, že v 1. ročníku sa preberala učebná látka na stupni peší pluk a divízia, v 2. ročníku sa pokračovalo vo výučbe na stupni divízia a informatívne na stupeň zbor.

11 VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, 1941, šk. 3.

12 Mjr. gšt. Elemér Polk, rovnako ako aj mjr. gšt. Ján Golian, začal študovať na pražskej VŠV v roku 1936. Z dôvodu mobilizácie v roku 1938 a na základe následných udalostí, ktoré negatívne ovplyvnili vývoj v ČSR, absolvoval iba prvé dva ročníky VŠV. Po vzniku samostatného Slovenského štátu bol ustanovovaný na vyššie veliteľsko-štábne funkcie, kde bolo predpísané vzdelanie absolventa VŠV, vďaka čomu získal štábnu prax. Následne bol preradovaný v decembri roku 1939 do skupiny dôstojníkov generálneho štábu.

Vo Vojenskom historickom archíve Bratislava sa v archívnych fondoch VVŠ 1940 – 1941 a VVŠ 1940 nachádzajú doposiaľ nepublikované dobové dokumenty pod názvom „Skúsená dôstojníkov generálneho štábu v Nemecku – odvelenie“, „Poznatky zo skúsených v Nemecku“ a „Denník zájazdu“, ktoré podávajú plastický obraz historickej udalosti – stáže (dobovo „skúsenej“ – pozn. J. K.) veliteľa a profesorov bratislavskej Vysokej vojennej školy na vysokej vojennej škole v Berlíne v dňoch 8. až 15. januára 1941. Predovšetkým „Denník zájazdu“ obsahuje mimoriadne cenné informácie slovenských dôstojníkov o vyučovacom procese na nemeckej vojnovnej škole, postrehy o nemeckej vojnovnej doktríne a jej porovnanie so slovenskou doktrínou. Obsah materiálu tvoria pôvodné dokumenty, ktoré boli určené pre potreby Vysokej vojennej školy v Bratislave, ale aj pre potreby ministerstva národnej obrany. Prepis dokumentov uverejňujeme v úplnom znení, v súlade s edičnými zásadami. Jednotlivé záznamy sú radené chronologicky, v pôvodnej jazykovej a gramatickej úprave.

## Dokument č. 1

### MINISTERSTVO NÁRODNEJ OBRANY

Čís. 276.191 zahr. pol. 1940  
Vec: Skúsená dôstojníkov generálneho štábu v Nemecku – odvelenie.

Bratislava, dňa 30. decembra 1940.

Vysoká vojenná škola

Bratislava.

1. Na návrh šéfa vojenskej nemeckej misie a s povolením náčelníka štábu zúčastnia sa 4. učebného kurzu na vojennej vysokej škole v Berlíne v čase od 8. do 15. januára 1941 títo dôstojníci:

plk. gšt. Augustín Malár,  
pplk. gšt. Ladislav Lavotha,  
pplk. gšt. Viliam Kanák,  
pplk. gšt. Alojz Ballay a  
mjr. gšt. Elemír Polk.<sup>13</sup>

2. Príchod do Berlína dňa 7. januára 1941 a dňa 8. januára o 9 hodine hlásia sa uvedení dôstojníci vo vojennej vysokej škole v Berlíne u plukovníka gen. štábu Foertsche, Berlín N W. 21 Kruppstr. 2-4.

3. Pre cestu tam a naspäť zadováži zahraničné a politické oddelenie Ministerstva

13 V dokumente je uvedené nesprávne meno mjr. gšt. Polka, ktorý mal v skutočnosti meno Elemér.

národnej obrany pre menovaných dôstojníkov spoločný cestovný pas vystavený na meno plk. gšt. Augustína Malára.

4. Výstroj dôstojníkov: čižmy, jazdecké nohavice, blúzy, súkenné plášte /:všetko kha-ki:/ a pokiaľ možno civilný oblek.

5. Pplk. gšt. Alojz Ballay a mjr. gšt. Elemír Polk dostavia sa dňa 4. januára 1941 do Bratislavy tak, aby si ešte behom dopoludnia vybavili veci súvisiace s cestou.

6. Náležitosti, ako pri služobných cestách do zahraničia vyplatí behom dopoludnia dňa 4. januára 1941 poručík hosp. Bílek, učtáreň MNO.

7. Odchod dňa 6. januára 1941 vlakom, ktorý určí plk. gšt. Augustín Malár po dohode s vojenskou nemeckou misiou v Bratislava, ktorá zadováži i cestovné lístky tam a späť.

Z rozkazu  
náčelník štábu ministra:  
vlastnoručný podpis pplk. gšt. Tatarko

## Dokument č. 2

mjr. gšt. Elemér P o l k .

Banská Bystrica, 1. február 1941

Vec: Poznatky zo skúsených  
v Nemecku – predloženie.

Vysoká vojenná škola

B r a t i s l a v a .

Skúsenej v Nemecku v dobe od 8. do 15.1.1941, na vysokej vojennej škole v Berlíne sa zúčastnili podľa rozkazu MNO č.

Plk. gšt. August. M a l á r

pplk. gšt. L. L a v o t h a

pplk. gšt. K a n á k

pplk. gšt. A. B a l l a y

mjr. gšt. E. P o l k

Odchod z Bratislavy dňa 6.1.1941, 14.00 hod. cez Breslav Frankfurt n/O. Príchod do Berlína dňa 7.1.1941 o 11.15 hod. Na stanici nás uvítali dvaja rotmajstri slovenského vyslanectva v Berlíne, ktorí nás podľa nášho prania ubytovali v hoteli Continental.

Vlakom do Berlína sa cestovalo dosť nepríjemne, pretože vagón v ktorom sme cestovali do Bratislavy po Žilinu nebol vôbec vykúrený, potom od Žiliny do Breslav bolo teplo a od Breslav až po Berlín bola vo vagóne zase úplná zima.

Stalo sa to tým, že vagón v ktorom sme cestovali bol z Bratislavy po Žilinu a od Bre-slav po Berlín privesený na koniec vlaku.

Nočný klud v našom vagóne bol po celú noc rušený neprístojným chovaním sa ne-meckých vojakov.

O 15.00 hod. dňa príchodu do Berlína prihlásili sme sa na policajnom úrade.

Chceli sme sa prihlásiť aj na slovenskom vyslanectve, avšak toto následkom dovo-lenej pána vyslanca a ostatných úradníkov, úradovalo len čiastočne.

8.1.1941 :

O 08.30 hod. prihlásil sa u nás v hoteli Continental p. mjr. Dickman, pobočník ve-liteľa vojenej školy a hlásil nám, že o 09.00 hod. nás prijme veliteľ vysokej vojenej školy plk. gšt. Foertsch. Odišli sme ihneď autami na vysokú vojennú školu, kde skutočne presne o 09.00 hod. nás veliteľ vysokej vojenej školy prijal.

Po krátkom uvítaní a debata o spôsobe vyučovania na vysokej vojenej škole nám plk. gšt. Foertsch povedal toto: V skutočnosti teraz vysoká vojenná škola v Nemecku /v do-be vojny/ nejestvuje. Na škole je teraz 6 oddelení dôstojníkov, ktorí sú v akomsi kurze, ktorý trvá 10 týždňov. Sú to všetci kapitáni, ktorí ešte pred vojnou urobili skúšky do vysokej vo-jenej školy a ktorí behom ťaženia na východe a západe boli zaradení pri štábe vyšších jed-notiek a to ako prednostovia Ia, Ib, Ic odd.

Spôsob rozhodovania, vyučovania a úprava rozkazov podľa vysvetlenia sa úplne sto-tožňuje s naším spôsobom. Nebolo nič pozorovať zvlášť rozdielneho medzi vyučovaním na vysokej vojenej škole u nás a na týchto kurzoch.

Po skončení tohoto prijatia prehliadli sme si v doprovide mjr. Dickmana budovu vy-sokej vojenej školy. Je to bývalá delostrelecká kasáreň, ktorá je veľmi dobre upravená, pri-spôsobená pre účely vysokej vojenej školy. Okrem menších posluchární sú tu veľké sály pre spoločné prednášky, jeden sál má zariadenie pre premietanie obrazov.

Budova má veľmi pekné zátišie s klubovým zariadením a veľmi krásne vybavené dôstojnícke kasíno.

Na veľkom, priestrannom dvore sú garáže a tri veľké kryté jazdiarne.

O 12.00 hod. ohlásili sme sa u šéfa atasche Grupe pplk. gšt. Melenthyna, kde mu p. plk. gšt. Malár odovzdal upomienkový album s fotografiami zo života slovenskej armá-dy a Slovenska.

Súčasne pri tejto príležitosti požiadal p. plk. gšt. Malár o informácie prípadného vy-slania dôstojníkov slovenskej armády, ako pozorovateľov na ťaženie nemeckej armády na Balkán. Pán pplk. Melenthyn prisľúbil, že urobí potrebné kroky na patričných miestach a že výsledok dodatočne oznámi.

Pri tejto príležitosti p. plk. gšt. Malár pozval p. pplk. gšt. Melenthyna na lyžiarske preteky na Slovensku. Účasť na týchto pretekoch prisľúbil, avšak len v tom prípade, keď by mu nejaké nepredvídané veci túto cestu na Slovensku neprekazili.

Od 9. – 15.1.1941 :

Pravidelná denná účasť od 09.00 hod. do 13.00 hod. na prednáškach vysokej vojen-nej školy.

Dňa 14.1.1941 vysoká vojenná škola na našu počesť dávala v dôstojníckom kasíne spoločný slávnostný obed, ktorého sa zúčastnili aj všetci profesori vysokej vojenej školy.

O 16.00 hod. tohto dňa prijal nás veliaci generál posádky Berlína, ktorý po niekoľ-kých úprimných slovách sa s nami rozlúčil s práním všetkého dobrého Slovensku.

Dňa 15.1.1941 dávali sme v hoteli Continental spoločný obed my a to zase pre celý profesorský zbor vysokej vojenej školy.

Okrem týchto prítomných, spoločného obedu sa zúčastnil aj šéf atasche Grupe so svojim pobočníkom.

Obidva tieto obedy vyzneli v úprimné a srdečné kamarátstvo.

Pri prípitku týchto obedov p. plk. gšt. Malár v krátkych a výstižných slovách vyzdvihol úprimné a srdečné kamarátstvo slovensko – nemecké a srdečne sa poďakoval za naše milé prijatie na vysokej vojenej škole a to ako veliteľovi tak aj celému profesorskému sboru.

Pán plk. gšt. Malár pravdepodobne svoje prípitkové reči pripojil k svojej relácii.

Celkový dojem :

Prijatie naše v každom ohľade bolo milé a kamarátske, avšak len v rozsahu korektnej a naprostej vojenskej disciplinovanosti. Dedukujem to predovšetkým z toho, že nebol ani veliteľ vysokej vojenej školy ani profesori tejto školy ochotní si s nami súkromne posediť. Omlúvali to tým, že sú všetci zatažení prácou a prípravami pre vyučovanie na škole.

Mám dojem, že je teraz nevhodná doba na vysielanie dôstojníkov na rôzne skúsené do Nemecka, lebo skutočne bolo pozorovať, že každý jednotlivec je dôkladne zamestnaný.

Navrhujem preto, aby skúsené v Nemecku predbežne boli obmedzené.

Dostane: MNO. náč. štábu ministra a VVŠ.

pozn. autora: čitateľný podpis mjr. gšt. Polka

### Dokument č. 3

#### I. Denník zájazdu.

Dňa 6. januára t. r. odcestovali o 14.00 hod. z Bratislavy plk. gšt. August MALÁR, pplk. gšt. Ladislav LAVOTHA, Viliam KANÁK, Alojz BALLAY a mjr. gšt. Elemér POLK.

Príchod do Berlína na Friedrichshanebahnhof dňa 7. januára 11.15 hod. Dôstojníci sa ubytovali v hoteli „Continental“.

Dňa 8. januára o 08.45 hod. odviezol výpravu s 2 osobnými automobilmi, ktoré ostali po celú dobu skúsenej pridelené výprave mjr. v Ahlefeld od Attaché – Gruppe na VVŠ, kde boli predstavení veliteľovi, ktorý naznačil priebeh skúsenej a spôsob vyučovania na VVŠ. Veliteľ výpravy odovzdal plk. Foertschovi album s fotogr. ako dar p. ministra národnej obrany.

O 12.00 hod. predstavila sa výprava pplk. gšt. Melenthinovi prednostovi Attaché – Gruppe, kde vel. výpravy odovzdal fotogr. albá pre pplk. gšt. Melenthina a mjr. v Brockdorfa a požiadal o svolenie k eventuálnemu vyslaniu pozorovateľa na južné bojisko. Pplk. gšt. Melenthin si vec poznamenal, v zásade prisľúbil, ďalej poznamenal, že doposiaľ nebolo povolené žiadnej armáde sledovať spôsob vyučovania na VVŠ v Berlíne.

O 18.00 hod. spoločná večera s prednostom Ia VVŠ v „Traube“.

Dňa 9. januára.

O 09.00 hod. prvé cvičenie na mape v učebni C. Predmet cvičenia: „Stretný boj“. Vedúci triedy pplk. gšt. Blümcke.

Dňa 10. januára.

O 09.00 hod. druhé cvičenie na mape v učebni A. Predmet cvičenia: Ubytovanie divízie v nástupovom priestore. Vedúci triedy pplk. gšt. Feyerabend.

Dňa 11. januára.

O 09.00 hod. tretie cvičenie na mape v učebni „F“. Predmet cvičenia: Ochrana krídla sboru a útok. Vedúci triedy pplk. gšt. Staedke.

Dňa 12. januára.

Nedeľa. Návšteva cisárskeho zámku v Potsdam.

Dňa 13. januára.

O 09.00 hod. štvrté cvičenie v učebni „E“. Predmet cvičenia: Približovanie za vlastnými rýchlymi jednotkami a násilný prechod. Vedúci triedy pplk. gšt. Reinhard.

O 15.00 hod. u gen. Erfurta, Fromma a pplk. Loebischa, kde vel. výpravy odovzdal fotogr. albá. O 16.00 hod. predstavenie sa posádkovému veliteľovi.

Dňa 14. januára.

O 09.00 hod. piate cvičenie na mape v učebni B. Predmet cvičenia: Obchvat južného krídla nepr. armády a násilný prechod.

O 13.00 hod. spoločný obed v dôst. kasíne na našu počesť.

15.30 hod. návšteva u plk. Haselova a mjr. Baisela, kde vel. výpravy odovzdal fotogr. albá.

Dňa 15. januára.

O 09.00 hod. šieste cvičenie na mape v učebni D. Predmet cvičenia: Pokračovanie v útoku.

O 13.45 hod. spoločný obed v hoteli Continental, kde vel. výpravy pohostil profesorov.

Dňa 16. januára.

O 06.30 odjazd do Berlína. Príchod do Bratislavy 20.30 hod.

II. Cieľ zájazdu:

Návšteva VVŠ v Berlíne, nadviazanie študijných stykov s nem. VVŠ štúdium spôsobu vyučovania na škole výchovu dorastu dôst. gen. štábu, ďalej štúdium nemeckej doktríny a skúseností získaných v poľskom a francúzskom ťažení 1939-1940.

III. Organizácia nem. VVŠ.

**A/** Škola je umiestnená v adaptovanej del. kasárni, vybavená posluchárňami, niekoľkými amfiteátrálnymi sálami, s premietacími strojmi, dôstojníckym kasínom, otvorenou a krytou jazdiarňou, telocvičňou, obytnou budovou pre profesorov a poslucháčov, knihovňou, zátiším, tlačiarňou, zdravotníckym zariadením, kanceláriami s garážami a maštalmi pre kone.

**B/** Škola sa člení na veliteľstvo, profesorský zbor, poslucháči a pomocný personál.

1/ Veliteľstvo:



veliteľom je plk. gšt. Foertsch, ktorý v poli zastával funkciu náčelníka štábu sboru, pred vojnou profesor taktiky na Kriegsakademie, človek bystrý, vzdelaný, vojenský spisovateľ, vedátor. Štáb obdobne organizovaný štábu veliteľstva divízie.

2/ Profesorský zbor: má a/ vedúcich tried „Hörsalleiter“ ktorí sú zodpovední za výchovu triedy im sverenej. V každej triede je 18 – 20 poslucháčov a jeden pomocný učiteľ. Sú to hlavne profesori taktiky.

b/ profesorov služieb dopravníctva, letectva, námorníctva, rýchlych /motomech/ jednotiek, zpravodajstva atď.

Charakteristika profesorov: Sú to podplukovníci gen. štábu asi 40 – 42 roční. Účastníci svetovej vojny 1914 – 18, majori gen. štábu, dôstojníci so skúsenosťami len z vojny 1939 – 40.

Veľmi kludní, rozvážni, uhladeného chovania, skromní, otcovia 2-3 detí.

3/ Poslucháči: Vo škole je teraz asi 110 poslucháčov od všetkých zbraní pozemného vojska a SS. Poslucháči sú v hodnosti kapitána dosť vyrovnaného veku 28 – 30 rokov. Každý z nich absolvoval pred vojnou 1939-40 prijímacie skúšky do VVŠ a zastával po dobu ťaženia funkciu prideleného dôstojníka u štábu, alebo pobočníka pluku. Sú vzorní vojaci, vyznamenaní väčšinou žel. krížom I. triedy. Rozhodujú sa rýchle, sebedovetne, odpovedajú na dané otázky, krátko a jasne.

C/ Vzhľadom na vojnovú potrebu dôst. gen. štábu neprevádza sa školenie podľa mierových zásad. V terajšej dobe zriaďuje škola len 10 týždňové kurzy. Dňa 2. januára bol zahájený 4 kurz. Poslucháči po absolvovaní tohto kurzu budú pridelení k vyšším veliteľstvám, ako pomocníci prednostov Ia, Ib, Ic oddelenia, a lepší ako prednostovia I.b oddelenia. Po ukončení vojny budú povolaní do VVŠ na 2 roky, kde sa znovu preškolia a tak sa prevezmú do kategórie dôst. gen. štábu.

V mieri trvá vyučovanie na škole 2 roky. V 1. ročníku sa preberie zo začiatku skupina pešieho pluku a divízie. V 2. ročníku pokračuje sa v školení v divízii a informatívne preberie sa sbor.

#### IV. Vyučovanie.

Spôsob vyučovania: Prednáša sa každý pracovný deň od 09.00 hod. – 13.00 hod.

V terajších kurzoch sú poslucháči cvičení na rôznych cvičeniach na mape a v teréne v rámci divízie. V posledných troch týždňoch idú na štábnu cestu, pre tento účel má škola k dispozícii zvláštny vlak so spacími vozňami.

Každý triedny profesor pripraví pre každý deň námet, ktorý sa vydá poslucháčom deň pred cvičením. Poslucháči vypracujú doma písomné rozhodnutie veliteľa divízie.

V deň cvičenia triedny profesor každému z poslucháčov určí funkciu v rámci divízie. Po tomto sa cvičenie zahajuje. Prednosta zprav. oddelenia /I.c/ povie správy o nepr. a formuluje dojem o nepr. do div. rozkazu. Prednosta oper. odd. /I.a/ dáva veliteľovi div. návrh na použitie div. pri čom dáva hneď úkoly všetkým podriadeným jednotkám. Na to vel. div. sa rozhodne a v prípade že nesúhlasí s rozhodnutím I.a, I.c opraví toto a nariaďuje činnosť podľa jeho rozhodnutia. Podľa tohto rozkazu napíšu príslušné orgány rozkazy. Na základe div. rozkazu vydávajú podriadení veliteľa svoje rozkazy a cvičenie sa tak zahajuje. Triedny profesor teraz udáva rôzne momenty situácie. Profesor si zásadne nepripravuje autorské riešenie a na konci cvičenia povie len svoje poznatky a vytkne eventuálne chyby. Zásadou je rozhodnúť sa rýchle a vydať rýchle rozkaz, hodnota rozhodnutia a rozkazu sa neskúma.

V celku venujú pozornosť nie len výchove vel. div., vel. peš., del. plukov a podria-

dených veliteľstiev, ale kladú hlavne dôraz na špeciálnu výchovu dôst. gšt. a ordonančných dôst., ako sa majú chovať vo štábe a voči podriadeným vel. jednotiek.

Taktika. Každý triedny profesor preberie pri cvičení všetky zbrane vo veľkých rysoch a v takom rozsahu koľko dôst. gšt. potrebuje vedieť. V celku boli vyslovené zásady u nás všeobecne známe.

Služby: Tieto prednáša a preberáva špeciálne pre tento predmet určený profesor podľa osobitných námetov. Spôsob použitia služieb sa rovná nášmu spôsobu.

Ostatné predmety: V terajších kurzoch sa prednáša len dopravníctvo, ktorému sa venuje veľká pozornosť. Poslucháči majú týždenne raz telocvik a 2 razy jazdu na koni.

#### V. Doktrína.

Podkladom doktríny je „Auftragstaktik“. Znamená to, že veliteľ dostane určitý úkol, ako tento úkol splní sa nadriadený nestará a ponecháva úplnú iniciatívu podriadenému. Táto iniciatíva uplatňuje sa hlavne v pohybovom boji a preto jednotky sú cvičené len v pochodu, približovaní, útoku z pohybu, útoku z pohotovostného postavenia, využitia úspechu a prenasledovania. Obrana sa cvičí len príležitostne. Zásadne bolo odmietnuté každé riešenie, ktoré riešilo daný úkol obranou. Úkol je najdôležitejšou časťou rozkazu ako pre vlastné prevedenie, tak aj pre stanovenie úkolov pre podriadených. Pri stanovení úkolu je nutné stanoviť tieto otázky.

1./ čo chceme dosiahnuť, urobiť?

2./ čo kto má urobiť? Do rozkazu pre podriadených potom napíšeme odpovede na tieto otázky.

Nepriateľ: počíta sa s moderným protivníkom a nepr. sa zásadne nepodceňuje. Kládú sa však dôraz na to, že sa musí nepr. vnútiť vlastná vôľa a neponechať jemu iniciatívu. V rozkaze musí sa zásadne vyzdvihnúť vlastný úspech.

Úmysel. Veľmi jadrný, podobný nášmu. Musí vyjadrovať jasne čo chceme urobiť. Úmysel v nemeckej armáde sa označuje za rozhodnutie.

Prevedenie. Tu sa udáva jasne zostava a úkoly pre podriadené jednotky. V prevedení udáva sa pre peší pluk len smer postupu a konečný cieľ /priestor/. Či tam pôjde pluk jedným posunom, alebo stanovi si niekoľko cieľov ponechajú prevedenie plukom. V úkoloch neudávajú zásadne „dosiahne“ ale získa, pri útoku sa udáva úkol so slovom „prerazi – durchstört“.

Velenie: Najdôležitejší veliteľ po divízii je vel. peš. pluku, alebo samostatného práporu, ktorému podriaďujú posilové prostriedky, aby mohol plniť svoj úkol.

Požiadavok zprávy /zvestí/. Sa stanovuje obdobne ako u nás.

Zálohy: Zásadne si ponechá každý veliteľ určitú zálohu, aby mohol v boji uplatniť vôľu svoju. Divízia disponuje len plukmi a preto si neponecháva prápory v zálohe, ale celý pluk, alebo pluky.

Zaistenie: Tu je nem. doktrína veľmi smelá. Pri eventuálnom bočnom ohrození, nariadi sa postup vpred a snažiť sa nepr. bočnej jednotke dostať do boku a prinútiť k ústupu, alebo ju celkom likvidovať.

Delostrelectvo: Zásady použitia sú obdobné nášmu. Delostr. sa udáva zásadne úkol t. j. požiadavka čo kde a kedy má zničiť, prevedenie /pal. post a spôsob strelby/ je vecou vel. delva. Pri veľkej vzdialenosti medzi vlastnými a nepr. jednotkami nerobí sa del. prípravná paľba pred zahájením útoku, zaháji sa súčasne pri vyrazení útoku, ako podpora útoku. Delostr. má zo začiatku zásadne položiť paľbu tam, kam pech. nepôjde, aby sa nepr. neupozornil predčasne. Keď nemáme dostatok delostr. proti nepr. delostrelectvu, je výhodné poslať

vlastné pozorovacie lietadlo nad priestor nepr. pal. postu delva, ktoré potom v záujme ne-prezradiť sa obmedzí svoju činnosť.

Pionierske vojsko: Pri zahajovacích bojoch sa sústavne cvičia prechody cez rieky. Divízia má dostatok pion. materiálu a rieky sú len technickou prekážkou a nie taktickou.

Spojovacie vojsko: Názor na spojenie sa stotožňuje s názorom používaným u nás. V rádiotelegr. spojenie dovoľuje sa korešpondencia až jednotka narazí na nepriateľa, zásadne šifrovanie v praxi sa však od toho často upustilo a korešpondovalo sa v otvorenej reči.

Celkove: Doktrína nemecká pestuje údery a hĺbkové prenikanie a rozvrátenie nepr. zostavy. Dispozičnou jednotkou sú divízie, ktoré zasadia všetko, aby sa splnil úkol často schematický, vyššiu koncepciu a taktické zasadzovanie jednotiek majú len velitelia sborov, ktoré mávajú aj divízie 2. sledu.

Pri útokoch v. j. sa tvorí zásadne útočný klin „Angriffskeil“ pri útokoch menších jednotiek útočné skupiny „Stosstruppe“.

Pri vydávaní rozkazov sa veliteľ od jednotky neodvolá len v tom prípade keď odpočíva jednotka môže byť odvolaný, v prípade, že sa chce záložný pluk zasadiť, tu sa rozkaz pošle dozadu vel. pluku a až ten vydá svoj rozkaz k presunu do vyčkávacieho miesta môže sa dostaviť dopredu, kde dostane rozkaz pre ďalšiu činnosť.

V prípade, že útok pešieho pluku bol zastavený paľbou nepr. tu sa pokladá za výhodnejšie paľbu podbehnúť t. j. nečakať na príchod posíl, ale organizovať útok znovu a útočiť ďalej. Keď jednotky v pohybu narazia na odpory tu sa doporučuje hneď vyraziť k útoku a nečakať na príchod posíl.

Rozkazy písomné v boji doručujú sa zásadne ordonančným dôst., ktorý o situácii je informovaný.

#### VI. Vplyv vojny na doktrínu.

Zdá sa, že vojna potvrdila doktrínu nemeckú a doterajší priebeh vojny nevyžaduje zmenu doktríny. Čo bolo zdôrazňované proti mieru, je používanie delostrelectva. Na počiatku vojnového ťaženia boli velitelia v použití delostrelectva opatrní. Ťaženie však ukázalo, že čím skôr delostrelectvo zasiahne, tým skôr sa dostaví úspech. Najmä u predvojoch robilo del. dobrú službu, keď bolo pridelené nie po batériách, ale celý oddiel.